

Андріївський ліцей № 1 Донецької селищної ради Ізюмського району Харківської області

Адреса: 64220, пл. Центральна, буд.41,
смт Андріївка, Ізюмський район, Харківська
область

Телефон: 0959605763

Е-mail: andrzosh_1@ukr.net

Сайт: <http://aschl.donets-osvita.gov.ua/>

Номінація: «Система екологічного виховання в сучасному закладі освіти»

Тема досвіду: «Формування екологічної свідомості у здобувачів освіти ліцею»

У The New York Times, який вийшов у серпні 2018 року з чорною обкладинкою, нагадали про найбільшу проблему нашої планети, на яку людство зважає недостатньо – екологічну. У статті Натаніеля Річа «Втрачаючи Землю» автор написав про те, що 30 років тому ми, земляни, мали шанс урятувати Землю, але не зробили цього. Ще не пізно. «Ми можемо врятувати планету», – стверджує історик і антрополог Кетлін Смайт. Вона вважає, якщо ми хочемо забезпечити довгострокове виживання людини на Землі, людське суспільство потребує зміни свідомості. Письменниця та блогер Нора Джемісін у своїх романах особливо акцентує увагу на виживанні людей. У її уявному світі боротьба за виживання приводить до появи нового виду людей, які можуть впливати на планету лише силою думки та змінювати її.

Настав час діяти! Ми повинні змінити нашу планету, а перш за все, змінитися самі, тобто змінити свою свідомість. І це повинно відбутися вже сьогодні, а не колись, як це прописано у фантастичних романах. Адже саме екологічна свідомість сприяє подоланню глобальної екологічної кризи.

Формування екологічної свідомості в дітей та молоді здійснюється в ході освітнього процесу. Як показують дослідження, які ми провели серед здобувачів освіти нашого ліцею, їх обізнаність з екологічною проблематикою є фрагментарною, недиференційованою, вони краще орієнтуються в глобальних екологічних проблемах, ніж у проблемах своєї місцевості. Значна частина ліцеїстів вважають себе непричетними до вирішення проблем довкілля. Тому педагогічний колектив ліцею необхідними умовами формування у здобувачів освіти екологічної свідомості визначив такі:

- ✓ розуміння власної відповідальності за стан навколишнього середовища та залежності від нього;
- ✓ формування системи цінностей, що включає природу;
- ✓ формування практичних навичок, певної стратегії поведінки.

Формування екологічної свідомості та поведінки здобувачів освіти здійснюється на основі міждисциплінарного підходу, коли відповідна інформація включена до змісту різних навчальних дисциплін.

Екологічну освіту починати слід уже тоді, коли дитина приходить до 1 класу. На цей час у неї ще не сформовані стійкі погляди, переконання, інтереси, тому навчання екології має бути активним, цікавим, раціональним, максимально наближеним до життя.

Неабиякий потенціал такого шкільного виховання містять у собі так звані уроки «милування природою». Вивчення початковими класами предмета «Я досліджую світ» сприяє створенню екологічно свідомого покоління, яке дбатиме про природу та прийматиме відповідальні рішення щодо її збереження. Учителі початкових класів нашого ліцею застосовують рольові ігри, проведення дослідів, екологічні проєкти, що сприяють удосконаленню загальнонавчальних інтелектуальних умінь, практичних навичок і поведінки.

Так, наприклад, під час вивчення теми «Людина і природа» першокласники з учителем Оленою Сіроус у ході рольової гри вчилися визначати позитивне і негативне ставлення людей до природи та їх наслідки. Ознайомилися зі взаємозв'язком природних об'єктів, учили правила бережливого ставлення до природи. Другокласники з учителем Зоєю Пивоваровою, вивчаючи тему «Як народжуються листочки. Перші квіти», провели дослід і зрозуміли важливість рослин у природному середовищі та їхнього впливу на екосистему. Розглядаючи тему «Довкілля тварин», третьокласники з учителькою Валентиною Чуриловою, реалізуючи проєкт, підвищили свої знання про тварин і їхнє середовище, що сприяло розвитку в них поваги та розуміння важливості охорони й захисту тварин. Вивчаючи тему «Рослинництво рідного краю», учні 4-Б класу з учителькою Наталією Вовк засвоїли знання про те, які рослини є унікальними для рідного краю, як їх можна зберегти.

Під керівництвом педагогів здобувачі освіти початкової школи здійснюють проєктну діяльність. Останнім часом реалізовані такі проєкти: «Цікава подорож краплинки» (2-А кл.), «Яка їжа подобається птахам» (1-Б кл.), «Жива природа» (3-А кл.), «Мої домашні улюбленці» (3-Б кл.), «Годівничка» (1 – 4 кл.), «Город на підвіконні. Як виростити рослину з насіння?» (4 кл.), «Чому вода потребує охорони. Виготовлення моделі кругообігу води в природі» (4 кл.), «Догляд за кімнатними рослинами» (1 – 4 класи) та ін. Проєктна діяльність допомагає дітям зрозуміти, що людина – це частина природи, її призначення – пізнати закони, за якими живе й розвивається природа, у своїх діях керуватися цими законами.

У 5 – 11 класах при вивченні біології, географії, хімії, фізики, математики вчителі ліцею застосовують інтерактивні методи: мозковий штурм, вивчення конкретних ситуацій, обговорення критичного явища, групову дискусію, імітацію, семінари, групові проєкти. Інтерактивні особистісно орієнтовані технології сприяють активізації рефлексивних процесів, усвідомленню особистого ставлення до природи, дають змогу вправлятися в екологічно доцільній, виваженій поведінці. Завдяки інтерактивним особистісно орієнтованим технологіям носіями екологічних норм і вимог виступають самі здобувачі освіти: екологічні норми і вимоги сприймаються як їх власний вибір і рішення, що є значно потужнішим стимулом, ніж зовнішнє примушування. Такі форми роботи дають можливість вийти за межі навчальної програми, доповнити знання, уміння, досвід ліцеїстів.

Наші вихованці завдяки якісному наставництву педагогів ліцею організують широкомасштабні акції. Під керівництвом учителя біології Людмили Шелест, педагога-організатора Юлії Шелест, учителя трудового навчання Олександра Мошури, учителя географії Оксани Гвоздецької та класних керівників щороку проходить акція під гаслом «На допомогу зимуючим птахам!». За період

проходження акції учасники: збирають усю необхідну інформацію про зимівлю птахів, про їх видовий склад; створюють каталог зимуючих птахів; майструють і розміщують на території ліцею та своїх дворів годівниці, здійснюють підгодівлю птахів; проводять спостереження за птахами, визначають місця, де птахи зустрічаються найчастіше. Результати цієї акції: участь у конкурсі наукових робіт МАН учениці Олени Харченко з роботою на тему «Видовий склад зимуючих птахів Балаклійського району Харківської області», участь Євгена Кулика в X Міжнародній науково-практичній конференції MODERN RESEARCH IN WORLD SCIENCE зі статтею «Видовий склад та територіальне розміщення зимуючих птахів смт Андріївка Ізюмського району Харківської області» (стаття була надрукована в науковому збірнику). У 2022/2023 навчальному році до Харківського обласного Палацу дитячої та юнацької творчості було направлено 16 робіт за різними напрямками: «На кращу дослідницьку роботу та спостереження за зимуючими птахами», «На кращу годівничку», «На кращу поробку», «На кращій вірш про зимуючих птахів», «На кращу агітаційну листівку про зимуючих птахів», «На кращій малюнок».

Результат проведеного обласного етапу всеукраїнської природоохоронної акції «Годівничка 2023» – 6 переможців у різних номінаціях.

Андріївський ліцей № 1 вже багато років співпрацює з КЗ «Харківська обласна станція юних туристів». Наші вихованці є активними учасниками геолого-географічної олімпіади, конкурсу «Сіверський Донець очима молоді».

Оскільки ліцей виконує освітню роботу в дистанційному форматі, то педагоги організують участь здобувачів освіти в конкурсах і олімпіадах на різноманітних освітніх платформах. Так, наприклад, учитель географії Оксана Гвоздецька організувала участь дітей в онлайн-конкурсі «Година Землі» на освітній платформі «На Урок», результатом якої є отримані дипломи різних ступенів. У 2023 році під наставництвом учителя Марини Дмитрової учениця 11 класу Емма Геворкян і Кіра Бородіна взяли участь у III Всеукраїнській учнівській онлайн-олімпіаді «Хімія продовольчих та непродовольчих товарів» і посіли 1 місце.

Не залишились осторонь від роботи в екологічному напрямку і вчителі математики: вони розробили власні задачі еколого-патріотичного змісту.

Також до щорічних заходів, у яких беруть участь школярі, належать Всеукраїнський юнацький фестиваль «В об'єктиві натураліста», Всеукраїнський заочний конкурс робіт юних фотоаматорів «Моя країна – Україна!», Всеукраїнський конкурс малюнків на тему «Збережемо ґрунти України», де є свої переможці.

У 2020-2021 навчальному році учні 9-А класу під керівництвом Анастасії Степанець брали участь у Всеукраїнському проєкті «Спільно Сильно: Шкільний тиждень активізму», у ході якого проводили опитування серед населення про екологічний стан селища, аналізували стан смітєвих баків, виявляли

стихійні звалища, займалися благоустроєм пришкольної території, а також прибиранням у парку, прилеглому до ліцею.

Кожного року до карантинних обмежень і запровадження правового режиму воєнного стану в Україні учні й педагоги брали участь у двомісячнику з благоустрою території ліцею та прилеглого парку: насаджували квіти, дерева та кущі, вигрібали опале листя, збирали сміття, гілля, облаштовували територію братської могили років Другої світової війни.

На жаль, зараз до цієї еколого-трудової справи учні не можуть долучитися, але із задоволенням узяли участь в акціях «Сади перемоги», «Квіти перемоги», «Каштани для ЗСУ». У березні – квітні 2023 року брали участь в обласній екологічній акції «Екодія на захист первоцвітів», організованій КЗ «Харківський обласний Палац дитячої та юнацької творчості», і посіли призові місця. У вересні 2023 року учні початкових класів були учасниками Всеукраїнського брейн-рингу «Що? Де? Коли?»: «На гостини до осені».

Наш ліцей давно вже став на шлях формування у здобувачів освіти екосвідомості. Ми впевнені, що екологічна освіта та виховання можливі лише за умови, якщо зміст навчальних дисциплін сприятиме розвитку екологічно ціннісних орієнтацій, тобто допомагатиме усвідомити цінність природи для задоволення матеріальних, пізнавальних, естетичних і духовних потреб людини, зрозуміти, що людина – це частина природи. Людина, яка компетентна у сфері екології та здорового способу життя, здатна чітко усвідомлювати власну відповідальність за стан навколишнього середовища. Вона може розрізняти основні екологічні проблеми та діяти задля їх вирішення, розв'язувати життєві проблеми, раціонально використовувати природні ресурси. Усе це дозволяє виробити особливу систему цінностей, орієнтовану на збереження природи та здоров'я людини.

Сьогодні можемо з гордістю сказати про те, що ті краплинки знань і умінь, які отримали учні, навчаючись в Андріївському ліцеї № 1, стали їм у нагоді. Педагоги нашого закладу дійсно впливають на формування екологічно свідомих громадян своєї держави, які вміло будуть опікуватися її майбутнім, а значить, ми будемо жити в збалансованому довіллі, де пануватиме рівновага.

Любов ЧАГОВЕЦЬ, директор ліцею